

Тютюнник Ксенія Сергіївна,
студентка 4 курсу навчально-
наукового інституту права та

психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри господарсько-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Пожидаєва М.А.**

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКАМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Фінансовий моніторинг - сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу [1]. Можна виділити дефініцію поняття *моніторингу* - це процес динамічного відстежування стану і параметрів системи, а також видача звітів по змінах, що відбулися, за пройдений період.

Національний банк України є основним суб'єктом державного фінансового моніторингу, що здійснює державне регулювання в нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму щодо банків, платіжних організацій та членів платіжних систем, що є банківськими установами.

Суб'єктами первинного фінансового моніторингу є також комерційні банки, які відповідно до ст. 6 Закону України (далі ЗУ) «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» повинні здійснювати низку різноманітних дій із забезпечення обізнаності НБУ діяльності як клієнтів та і банків загалом.

Відповідно до пункту 15 частини першої статті 15 Закону ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» фінансова операція із здійснення розрахунків за зовнішньоекономічним контрактом, що не передбачає фактичного постачання на митну територію України товарів, робіт і послуг на суму, що дорівнює чи перевищує 150 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150 000 гривень, підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу.

Відповідальність за організацію дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму несе керівник суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Зазвичай на практиці ця особа є підставною, та фактично не виконує зазначених функцій, а цю діяльність здійснює керівництво банку. Адже судячи з зазначених вимог, які покладаються на банк, - він повинен доносити інформацію про своїх клієнтів, які здійснюють банківські операції з великими сумами коштів, але чи вигідно це банку? В будь

якому випадку вважаємо, що ні. Тому що це негативно може відобразитись на діяльності банку в майбутньому і вплинути на комерційну його діяльність.

Питання щодо здійснення банками фінансового моніторингу регулюється постановою Правління Національного банку України «Про здійснення банками фінансового моніторингу» від 14.05. 2003 р. № 189 (ред. 13.12. 2013 р.). Важливо зазначити що поняття «моніторингу» в постанові не зазначено, яке дало б виділити суть діяльності банкам, наведене лише поняття моніторинг фінансових ризиків - процес відстеження критеріїв ризиків клієнтів за результатами вивчення клієнтів, що проводиться з метою своєчасного виявлення змін ризику географічного розташування країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів та послуг, ризику за типом клієнта та/або ризику послуги для здійснення переоцінки попередньо встановлених рівнів ризиків клієнтів.

Важливо додати, що з 08.02.2015 р. ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» (ред. 14. 10.2014 р.) внесе певні корективи щодо безпосереднього здійснення фінансового моніторингу банками в Україні.

Організація дотримання вимог законодавства України у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму включає в себе комплекс заходів щодо забезпечення призначення відповідального працівника банку згідно з вимогами законодавства України у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму, створення та діяльності внутрішньобанківської системи запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму, прийняття і постійного оновлення внутрішніх документів банку з питань здійснення фінансового моніторингу, здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму (у тому числі щодо відповідності відповідального працівника банку - юридичної особи кваліфікаційним вимогам, оновлення наявного в банку переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції) (п. 1.4 Постанови).

На сьогодні виникає багато запитань у банків про застосування даних положень. Так, Національний банк України надав Лист з роз'ясненнями з питань обов'язкового фінансового моніторингу. Проте, пропонуємо розробити та прийняти Закон України «Про фінансовий моніторинг», в якому будуть прописуватись положення щодо порядку здійснення моніторингу не тільки банківськими установами, а й іншими суб'єктами.

Список використаних джерел:

1. Поленок С., Ратушин Ю. Методологические принципы развертывания системы экономического мониторинга в сети информационно-маркетинговых центров // Финансовые риски.- 2005.- № 4 (41).- С. 69-73
2. Постанова Правління Національного банку України «Про здійснення банками фінансового моніторингу» від 14.05. 2003 р. № 189 (ред. 13.12. 2013 р.).

3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 28.11.2002 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 1, ст. 2

3. Лист Національного банку України «Роз'яснення з питань обов'язкового фінансового моніторингу» від 31.05.2013 № 48-104/1280/6433.

4. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 27.12.2000р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 5-6, ст.30

5. ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 28.11.2002 р., (ред. 14. 10. 2014 р.). // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 1, ст. 2 вступить в дію з 06.02.2015р.